

מקור לדין שחיטה**דברים פרק יב**

- (כ) כי ירחיב יקח אלהיך את גבולך פאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאונה נפשך לאכל בשר בכל אונת נפשך תאכל בשר :
 (כא) כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יקח אלהיך לשום שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן יקח לך פאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אונת נפשך :
 (כב) אך פאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו :
 (כג) רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר :
 (כד) לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים :
 (כה) לא תאכלנו למען ייטב לך ולבגידך אחריד כי תעשה הישר בעיני יקח :

רש"י דברים פרק יב

(כא) כי ירחק ממך המקום - ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום כמו עכשיו שהמשכן הולך עמכם:
 וזבחת וגו' כאשר צויתך - למדנו שיש צווי בזביחה היאך ישחוט, והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה בסיני:

תלמוד בבלי מסכת חולין דף כח עמוד א

דתניא, ר"א הקפר ברבי אומר: מה ת"ל +דברים י"ב+ אך כאשר יאכל את הצבי וגו'? וכי מה למדנו מצבי ואיל מעתה? הרי זה בא ללמד ונמצא למד, מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין, מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה, ועוף אין לו שחיטה מדברי תורה אלא מדברי סופרים. מאן תנא דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר? רבי היא; דתניא, רבי אומר: +שם+ וזבחת כאשר צויתך - מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה, ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה.

רש"י מסכת חולין דף כח עמוד א

כאשר צויתך - למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה דהיכן ציוהו בכתב.
 רוב אחד כו' - לאו מקרא יליף אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטוו.

תוספות מסכת חולין דף כח עמוד א

ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה - י"מ דדריש בגימטריא דכאשר אל"ף אחד בעוף ש"ן שנים בבהמה ר"י ש רובו של אחד כמוהו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה ראשי תיבות למפרע של כאשר הוי רובו של אחד כמוהו.

רמב"ן דברים פרק יב

(כא) וטעם וזבחת וגו' כאשר צויתך - על דעת רבותינו (חולין כח א), כאשר צויתך על פה מהלכה למשה מסיני, מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. ודע כי שחיטה בלשון הקדש הוא הכרת סימני הצואר, ואל תחוש בעבור שאמר וישחטם במדבר (במדבר יד טז), כי היא מליצה, שזבח אותם כצאן. והנה צוה בקרבנות "ושחט" "ושחטו", שהוא בסימני הצואר. והנה מתחלה צוה שיהיה כל מה שהם אוכלים שלמים, והם שחוטים כמשפט הקרבנות, ועתה כשבא להתיר בשר החולין אמר וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתך - בהיותם קרבנות, ותאכל אותם חולין בכל תאות נפשך, לומר שיתירם חולין בכל מקום ובלבד שיהיו זבוחין כאשר צוה מתחלה בהיותם כולם קרבנות, וזהו פשוטו של מקרא זה על הנכון. ושם רבותינו נתכוננו בזה כשאמרו בספרי (ראה לט), כאשר צויתך, מה קדשים בשחיטה אף חולין בשחיטה. והנה מצות השחיטה מפורשת בכאן, ומבוארת מדברי רבותינו בקבלה:

מדרש תנאים לדברים פרק יב

פסוק כ

(כ). כי ירחיב ה' אלה' את גבולך עשה מצוה האמורה בענין שבשכרה ירחיב ה' אלהיך את גבו': כאשר דבר לך מה דבר לך קיני וקנזי וקדמוני: ר' אומ' כבר אלו אמורין מה דבר לך (יחז' מח א וכו' עיין שם) מפאת קדימה ועד פאת ימה דן אחד יהודה אחד אשר אחד: ואמ' אכלה בשר ר' ישמעאל אומ' לא בא הכת' אלא להתיר להן בשר תאווה שבתחלה נאסר להן בשר תאווה נכנסו לארץ הותר להן בשר תאווה ר' עקיבה אומ' לא בא הכת' אלא לאסור להן בשר נחירה שבתחילה הותר להן בשר נחירה משנכנסו לארץ נאסר להן בשר נחירה ר' אלעזר בן עזריה אומ' לא בא הכתוב אלא ללמדך דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאווה יכול יקח מן השוק ויאכל ת"ל וזבחת מבק' ומ' הא אין אדם אוכל בשר עד שיהא לו בקר וצאן יכול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך ולא כל בקרך מצאנך ולא כל צאנך מיכן אמ' ר' אלעזר בן עזריה מי שיש לו מנה יקח לפסו לטרא ירק עשרה מנה יקח לפסו לטרא דגים חמשים מנה יקח לפסו לטרא בשר מאה מנה ישפות לו קדרה בכל יום:

שחיטה – מצוה או מתיר**ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קמו**

המצוה הקמ"ו היא שצונו לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר ייאלל בשרן ושלא יהיה להן התר אלא בשחיטה לבד. והוא אמרו יתעלה (ראה יב) וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתך. ולשון ספרי זבחת מה מוקדשין בשחיטה אף חולין בשחיטה כאשר צויתך מלמד שנצטוו משה על הושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו וכל דקדוקיה במסכתא המחוברת לה כלומר מסכת חולין:

רמב"ם הלכות שחיטה הקדמה

הלכות שחיטה. יש בכללן חמש מצות, שלש מצות עשה, ושתיים מצות לא תעשה. וזה הוא פרטן: (א) לשחוט ואחר כך יאכל. (ב) שלא לשחוט אותו ואת בנו ביום אחד. (ג) לכסות דם חיה ועוף. (ד) שלא ליקח האם על הבנים. (ה) לשלח האם אם לקחה על הבנים. וביאור מצות אלו בפרקים אלו.

רמב"ם הלכות שחיטה פרק א

הלכה א

מצות עשה שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל שנאמר וזבחת מבקרך ומצאנך, ונאמר בבכור בעל מום אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל, הא למדת שחיה כבהמה לענין שחיטה, ובעוף הוא אומר אשר יצוד ציד חיה או עוף וגו' ושפך את דמו מלמד ששפיכת דם העוף כשפיכת דם החיה.

רמב"ם הלכות ברכות פרק יא

נטל את הלולב מברך על נטילת לולב שכיון שהגביהו יצא ידי חובתו, אבל אם בירך קודם שיטול מברך ליטול לולב כמו לישב בסוכה, מכאן אתה למד שהמברך אחר שעשה מברך על העשייה, אבל נטילת ידים ושחיטה הואיל וכדברי הרשות הן אפילו שחט לעצמו מברך על השחיטה ועל כסוי הדם ועל נטילת ידים...

מנין המצוות לרמב"ם

קמו לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל בשרן שנ' וזבחת מבקרך וכו'. +/השגת הראב"ד * / לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל בשרן. א"א זה אין לו טעם ואולי לאו הבא מכלל עשה עשה.

קמט לבדוק בסימני בהמה שנ' זאת החיה אשר תאכלו מכל וכו'. +/השגת הראב"ד * / לבדוק בסימני בהמה. א"א כל לבדוק לבדוק אין להם טעם אלא משום לאו הבא מכלל עשה עשה.

קנ לבדוק בסימני העוף עד שיבדיל בין טמא שבו לטהור שבו שנ' כל צפור טהורה תאכלו.

קנא לבדוק בסימני חגבים לידע טהור מן הטמא שנ' אשר לו כרעים וכו'.

קנב לבדוק בסימני דגים שנ' את זה תאכלו מכל אשר במים.

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

...ואם תאמר שראוי למנותן מצוה מפני שהערוב עצמו יקרא מצוה מדבריהם שהרי אנו מברכין עליו אקב"ו על מצות ערוב וכן נטילת הידים, תדע ותשכיל שאין זה אצל בעל ההלכות מצוה שתמנה לפי שאין אדם מצווה לעשות הערוב או שלא לעשותו ואינו כלל בקום עשה. וכן נטילת הידים אין מצוה בחיוב כלל ולא הטילו חכמים על האדם שיטול ידיו כלל ולאכול והנוטל ידיו עשרה פעמים ביום ואוכל אין לזה מצוה יותר מזה. אבל אלו היתר האיסור הן. דומה למצות השחיטה שתקנו בה נמי (פס' ז ב) וצונו על השחיטה ודקדקו בה לימא לשחוט לא סגיא דלא שחיט. ואלו וכיוצא בהן לאו הבא מכלל עשה ועיקרן הוא הלאו שנאמר בהן כענין כל צפור טהורה תאכלו [הו' ברמב"ן שרש ד קיא: וריש שרש ו].

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש ד

...ואל תשתבש ותאמר לי והלא אמרת (ש"א עמ' מ: וש"ו קלא:): כי בעל ההלכות לא ימנה לאו הבא מכלל עשה, כן הדבר בלאוין שאין בהן מצוה כגון כל צפור טהורה תאכלו שאין לאוכל מן הצפור הטהור שום מצוה אבל המצוה היא על הטמא והיא בה לאו וכיון שכבר נמנע /נמנה/ ממנה בלאו אחר מפורש בה אינה באה במנין. אבל העשה הנאמר בפרישה מהן והוא מצוה נמנה הוא כענין בשבות דשבת וימים טובים שהם נימנין בעשה והמלאכה בהם בלא תעשה...

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש ו

העיקר הששי אמר הרב ז"ל שהמצוה שיהא בה עשה ולא תעשה תמנה שתיים העשה שבה בכלל מצות עשה והלאו שבה הוא בכלל מצות ל"ת ופירש כי בזה שלשה דרכים, האחד שיהא בדבר הזה מצוה בקיומו ואם יהיה עובר עליו יעבור על לאו כענין בשבת ויום טוב ושמטה וצום כפור, או שיהיה לאו שקדמו עשה כגון באונס ומוציא שם רע, או שניתק לעשה כענין שילוח הקן והנותר. ובאלה הדרכים ימנו שניהם הלאו והעשה. ולא ראה הרב שאחד מן הראשונים טעה בזה העיקר.

ואני רואה בו מחלוקת גדולה ואחת מן הדעות טועה בו בלא ספק, שיש עוד לאו ועשה בדבר אחד אלא שאין שניהם מצוה כענין בבהמות בדגים ובעופות המותרין והאסורין אמר הכתוב בהן עשה זאת הבהמה אשר תאכלו ודרשו בו (ה' בע' קמט) שהוא מצות עשה. וכן כל צפור טהורה תאכלו עשו אותה מצות עשה וכן את זה תאכלו מכל אשר במים (ה' בע' קנב). והדבר ידוע שאין הכוונה לומר שבאכלנו הבהמה או הדג בעלי הסימנין הטהורין נעשה מצוה ואם נצודם ולא נאכל אותם נעבור עליה, אבל הכוונה שאמר הכתוב אלא תאכלו ולא הטמאים. והוא לאו הבא מכלל עשה בטמאים כדי שיהא האוכל הטמאים עובר בלאו גמור ובלאו הבא מכלל עשה שהוא עשה לפי קבלתנו. ואלו וכיוצא בהם מנאן הרב בכלל רמ"ח מצות עשה אמר (מ"ע קמט - קנב) לבדוק בסימני בהמה שנ' זאת הבהמה אשר תאכלו לבדוק בסימני העוף לבדוק בסימני חגבים לבדוק בסימני דגים. ובעל ההלכות לא מנאן מפני שאין בהן קום עשה והמניעה מן האיסורים כבר היא נמנית בלאוין ואין הלאו הנאמר בלשון עשה מוסיף בזה מנין כמו שלא יוסיף לאו אחר גמור, כמו שיאמר במניעה מן המניעות שנים או שלשה לאוין שכולן נמנין במצות לא תעשה אחת, וזה הדעת לבעל ההלכות מחסר מנינו...

דרך מצותיך חלק ראשון עשין שסקל הרמב"ן (ר' יהודה רוזאניס בעל ספר משנה למלך)
המצוה התשע עשרה היא שהרמב"ם בסי' קמ"ט כתב הוא שצונו לבדוק בסימני בהמה חיה ועוף השחוטין כו' והוא אומר יתעלה זאת החיה אשר תאכלו כו' וזה לאו הבא מכלל עשה שהוא עשה. **והרמב"ן בהשגותיו בעיקר הששי כתב שאין למנות מצוה זו לפי שאין בה קום עשה והמניעה מן האיסורים כבר היא נמנית בלאוין ואין הלאו הנאמר בלשון עשה מוסיף בזה מנין כמו שלא יוסיף לאו אחר גמור כמו שיאמר במניעה מהמניעות שנים או שלשה לאוין שכולם במנין לא תעשה אחד. ועיין עוד שם שהאריך בזה.**

המצוה העשרים היא שהרמב"ם בסי' ק"ן כתב הוא שצונו לבדוק סימני העוף וכו' וזה לשון ספרי כל צפור טהורה תאכלו זו מצות עשה ע"כ והרמב"ן בהשגותיו בעיקר הששי סקל מצוה הלזו ממנין המצות מהטעם שכתבנו במצוה הקודמת.
המצוה האחת ועשרים היא שהרמב"ם בסי' קנ"א כתב הוא שצונו לבדוק במיני חגבים וכו' והכתוב שבא בזה הוא אומר את אלה מהם תאכלו ע"כ **והרמב"ן שם סקל מצוה זו מהטעם שכתבנו במצות תשע עשרה.**
המצוה השתיים ועשרים היא שהרמב"ם בסי' קנ"ב כתב הוא שצונו לבדוק בסימני דגים והוא אומר יתעלה את זה תאכלו ובביאור אמרו בגמ' חולין האוכל דג טמא עובר בעשה ע"כ והרמב"ן שם סקל מצוה זו מהטעם שכתבנו במצות תשע עשרה.

ספר החינוך מצוה תנא

מצות שחיטה

(א) שכל מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה או עוף שישחוט אותם תחלה כראוי ולא יהיה לו היתר אלא בזביחה, ועל זה נאמר [דברים י"ב, כ"א], וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' כאשר צויתך וגו'. ולשון ספרי [כאן], מה מוקדשים בשחיטה אף חולין, כאשר צויתך, מלמד שנצטוו משה רבנו על הושט ועל הגרגרת, ועל רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בבהמה. **פירוש, לא שיהיה כן במשמע הכתוב, אלא שהציווי הזה באה הקבלה עליו שהיה כן שנצטוו בכל ענין השחיטה כמו שידוע לנו, בסכין ושיעור מקום השחיטה בושט ובקנה ושאר העינים.**

ואף על פי שלא הזכיר הכתוב רק בקר וצאן, ידענו שהחיה בכלל בהמה שהכתוב הקישן, דכתיב בפסולי המוקדשין [שם, כ"ב], אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו. והעוף גם כן צריך שחיטה דאיתקש לבהמה דכתיב [ויקרא י"א, מ"ו] זאת תורת הבהמה והעוף, אלא שחכמים דקדקו והקבלה שמסייעת דמכיון שהטילו הכתוב לעוף בין בהמה שצריכה שחיטה לדגים שאין בהם שחיטה, דכתיב זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים, שבשחיטת סימן אחד די לו. ומהיכן למדו לומר שאין שחיטה בדגים, דכתיב בהו [במדבר י"א, כ"ב] אם את כל דגי הים יאסף להם, באסיפה בעלמא, בין שהם נאספים חיים או אפילו מתים. **וכן כל מין חגב אין לו שחיטה, שבהן כתיב גם כן לשון אסיפה כמו בדגים, דכתיב [ישעיה ל"ג, ד'] אוסף החסיל, ועוד דבתר דגים אדכרינהו קרא בסוף סדר ביום השמיני, שנאמר זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים, אלו דגים, ולכל נפש השורצת על הארץ, אלו חגבים, ועוד דקשקשין אית להו בגופן כדגים.**

ספר החינוך מצוה קנב

מצות בדיקת סימני בהמה וחיה

(א) שנצטוינו לבדוק סימני בהמה וחיה כשנרצה לאכול מהם, והם מעלת גרה ושוסעת שסע, שנאמר [ויקרא י"א, ב' - ג'] זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ כל מפרסת פרסה וגו'. ולשון ספרא אותה תאכלו, אותה באכילה ואין בהמה טמאה באכילה, כלומר ונלמד מזה לאו לבהמה טמאה, ולא כזה נקרא לאו הבא מכלל עשה. ונאמר במקום אחר [שם כ', כ"ה] והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה, וכתוב עוד [שם י"א, מ"ז] להבדיל בין הטמא ובין הטהור.

..והנני לא חשכתי עטי מכתוב דברי הרמב"ם זכרונו לברכה בכאן, שחשב המקרא הזה למצות עשה, מפני שיעדתי בראש דברי לכתוב המצוות על הסדר שחשבם הוא, עם היות לבי נאחז בענין זה בסברת הרמב"ן זכרונו לברכה, שכתב שאין ראוי שנמנה בדיקת סימני טהרה בבהמות מצוה, כי באמת אחר שאסרה לנו התורה קצת הבהמות, עכ"פ יתחייב להודיענו סימני

הטהורות להפרישנו מן האיסור, ואין זה ראוי כלל להחשב בחשבון מצוה. והוא הדין והוא הטעם גם כן בבדיקת עופות ודגים וחגבים, שיחשוב הרמב"ם זכרונו לברכה לשלשה, והרמב"ן זכרונו לברכה לא יחשבם.

תוספות מסכת שבועות דף כד עמוד א

האוכל נבילה ביום הכפורים פטור - מתוך פ"ה משמע דאיירי אפי' בנתנבלה ביוה"כ וקשיא דלמ"ד ס"פ גיד הנשה (שם דף קג.) בהמה בחייה לאו לאברים עומדת חל איסור יוה"כ מחיים ואפי' למ"ד לאברים עומדת כי מתה פקע איסור אבר מן החי וחלו איסור נבילה ואיסור יוה"כ בבת אחת ור"ש מודה באיסור בת אחת ומיהו יש לומר דאיסור יוה"כ לא חייל לא מחיים ולא לאחר מיתה משום דאית ביה איסור עשה שאינה זבוחה דכתיב (דברים יב) וזבחת ואכלת מה שאתה זבוח אתה אוכל אבל מה שאי אתה זבוח לא ולריצב"א אין נראה פירוש זה דא"כ למ"ד לאו לאברים עומדת היכי מצי חייל איסור אבר על עשה דשאינו זבוח ובס"פ גיד הנשה (שם) דאמר כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר ואיסור חלב ואיסור טריפה בהדי הדדי קאתו והיכי חיילי כולם על איסור דשאינו זבוח דאפי' במעי האם קיימא באיסור זה ומהאי טעמא תקשי נמי למ"ד לאברים עומדת איסור אבר מן החי היכי משכחת לה דלא קיימא לאברים במעי האם וא"כ היכי חייל על איסור שאינו זבוח אלא ודאי וזבחת לא אתא לאיסור דבלאו הכי אסורה וקיימא מחיים באיסור אבר מן החי ולאחר מיתה באיסור נבילה אלא בא להתיר את האיסור ופירש לך דבשחיטה שריא ולא בנחירה אלא כדקיימא קיימא כמו (בכורות דף טו.) תזבח ולא גיזה דלית ביה עשה אלא קאי באיסור לא הראשון ובנתנבלה מערב יוה"כ דוקא איירי.

רא"ש מסכת כתובות פרק א

...יש מקשין על נוסח ברכה זו למה אין מברכין אשר קדשנו במצותיו וצונו לקדש את האשה ועוד היכן מצינו ברכה כזאת שמברכין על מה שאסר לנו הקדוש ברוך הוא והלא אין אנו מברכין שאסר לנו אבר מן החי והתיר לנו את השחוט ועוד מה ענין להזכיר עריות בכאן. ועוד מה לנו להזכיר חופה בכאן כיון שמברכין ברכת ארוסין בבית האירוסין ובלא חופה. ונ"ל כי ברכה זו אינה ברכה לעשיית המצוה** כי פריה ורביה היינו קיום המצוה ואם לקח פלגש וקיים פריה ורביה אינו מחוייב לקדש אשה וכן הנושא זקנה איילונית או עקרה וכן סריס חמה שנשא מברכין ברכת חתנים ואין חיוב במצוה זו שאין בה קיום מצות פריה ורביה והילכך לא נתקנה ברכה במצוה זו. אף בנושא אשה לשם פריה ורביה כיון (שאי) אפשר לקיים מצות פריה ורביה בלא קידושין ולא דמי לשחיטה שאינו מחוייב לשחוט ולאכול ואפ"ה כשהוא שוחט לאכול מברך דהתם אי אפשר לו לאכול בלא שחיטה אבל הכא אפשר לקיים פריה ורביה בלא קידושין וגם התם אפקיה קרא בלשון ציווי דכתיב וזבחת ואכלת אבל הכא כתיב כי יקח איש ועוד דבקדשים אי אפשר בלא שחיטה הילכך מברכין על כל שחיטה. וברכה זו נתקנה לתת שבח להקב"ה אשר קדשנו במצותיו והבדילנו מן העמים וצונו לקדש אשה המותרת לנו ולא אחת מן העריות.

ט"ז יורה דעה סימן א ס"ק יז

(יז) (פמ"ג) אם אחר מברך. - בב"י בשם הרא"ש דיליף מדבר ואינו שומע דלא ישחוט לכתחלה מתרומה והקשה ב"י אמאי לא יליף גם נשתתק לאסור לכתחלה מתרומה דאילם וערום לא יתרומו ותיירץ דתנא לא רצה לשנות תקנתא ותמוה לי דאדרבה משמע במתני' דלא מהני תקנתא דהא תנא דומיא דערום ושם לא מהני אחר מברך ומזה הטעם ס"ל באמת לא"ז שמביא ב"י בשם הגהת אשר"י דאילם לא ישחוט ואחר מברך ונ"ל תחלה לישב מה שקשה על הא"ז דמאי שנא מההיא דס"פ ראוהו ב"ד כל הברכות אף על פי שיצא מוציא פירש"י שהרי כל ישראל ערבים זה בזה למצות חוץ מברכת הלחם כו' פי' ברכת הנהנין דבזה אין ערבות שאין חובה על האדם דלא לתהני ולא לברוך וא"כ קשה למה לא יברך אחר בתרומה ושחיטה ונראה דמחלק בין כל המצות שאדם צריך לעשות בגופו דוקא לא ע"י אחר מ"ה הכרח הוא באם אינו יכול לברך דיברך אחר משא"כ בתרומה ושחיטה דאפשר לעשות ע"י אחר א"כ אותו שיעשה המצות יברך ולא נחלק המצוה לזה והברכה לזה ולהרא"ש נראה דגם הוא ס"ל דאילם לא יתרום ואחר מברך מטעם שזכרתי אלא דבשחיטה נראה טעמו דאחר מברך שפיר דברכת השחיטה אינה באה על השחיטה עצמה דהא אין חיוב לשחיטה אם אינו רוצה לאכול אלא עיקר הכוונה לתת שבח למקום ב"ה על שאסר לנו אכילת בשר בלא שחיטה ובזה ודאי כל ישראל שייך באותה ברכה שהרי על כולם יש איסור אלא שאין מקום לברך שבח זה אלא בשעת שחיטת שום בהמה דוגמא לדבר שזכר ב"י בסי' רס"ה בשם ר"ת בברכת להכניסו בברית שהיא שבח והודיה בכל שעה על קדושה זו ע"ש ומ"ה ניחא בברכת אירוסין שהחתן מארס והרב מברך דגם שם מברך על איסור עריות שאסר לכל ישראל אבל בהפרשת תרומה הוה עיקר הברכה על מצות הפרשה לא על איסור אכילת טבל שהרי מצות הפרשה חיוב עליו אפילו אם אינו רוצה לאכול מן התבואה עדיין א"כ הוה מצוה זאת כשאר מצות וכיון שאין הוא חיוב בגופו לעשות כן דאפשר לתרום ע"י שליח לא נחלק המצוה והברכה זה מזה אלא התורם יברך ומ"ה ניחא בההיא דאילם לא יתרום דלית ליה באמת תקנתא לברך ובמה שכתבתי נתיישב מה שהוקשה לבעל הדרשה למה יברך אחר כן והלא ברכת הנהנין אם יצא אינו מוציא ותיירץ מה שתיירץ ומו"ח ז"ל כתב ג"כ דהך אם אחר מברך דגבי שחיטה פי' אם אחר שוחט לעצמו ג"כ בהמה ומברך וכמ"ש הג"ה אשר"י ולי לא נראה בזה דא"כ לא היה שותק מלפרש כן בהדיא אם אחר מברך על שחיטה אחרת אלא כמ"ש דאין כאן ברכת הנהנין כלל אלא שבח והודיה על האיסור כמו בברכת אירוסין:

פרטי דיני שחיטה

תלמוד בבלי מסכת חולין דף ט עמוד א

ואמר רב יהודה אמר שמואל: כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה - אסור לאכול משחיטתו, ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה, דרסה, חלדה, הגרמה, ועיקור. מאי קמ"ל? כולהו תנינהו! לא צריכא, ששחט לפנינו ב' וג' פעמים ושחט שפיר, מהו דתימא: מדאיך שחט שפיר, האי נמי שחט שפיר, קמ"ל: כיון דלא גמר, זימנין דשהי ודריס ולא ידע.

רש"י מסכת חולין דף ט עמוד א

שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור - בפרק השוחט תנן לכולהו שהייה (לקמן /חולין/ לב) אם שהה כדי שחיטת בהמה כו' שחט והתיז הראש בבת אחת שלא הוליך והביא היינו דרסה שחט הוושט ופסק הגרגרת הרי עיקור או שהחליד את הסכין היינו חלדה כחולדה זו התחובה בחורין השוחט מתוך הטבעת היינו הגרמה והתם מפרש לה ואזיל ולשון הגרמה שמכריע ידו לצאת חוץ ממקום הכשר שחיטה וכמו היה שוקל עין בעין נותן לו גירומיו גבי הכרעה בבבא בתרא (דף פח:).

תוספות מסכת חולין דף ט עמוד א

כולהו תנינהו - פירש בקונטרס עקור דתנן שחט את הושט ופסק את הגרגרת ותימה דאין זה שייך להלכות שחיטה דזה פסול מפני שלא שחטו ולא דמי לשאר הלכות שחיטה ויש לומר דאירי ששחט בסכין פגומה או במגל וזה נקרא פסק את הגרגרת ופסולה הוי משום דאין שוחטין אלא חונקין כדתנן בפירקין (לקמן דף טו:) חוץ מן המגל והמגירה כו' ובהלכות גדולות פירש עקור שנעקר הסימן ונשחט חוץ ממקומו ותימה דמה ענין זה להלכות שחיטה והלא לא עשה כלום אלא שהסימן נשמט מאליו ואפילו שחטו בסכין תיפוק ליה מטעם הגרמה ויש לומר דאירי כשנשמט הסימן ואחר כך שחטו וכולהו תנינהו דקאמר היינו מדתנן בפרק כסוי הדם (לקמן דף פה.) הנוחר והמעקר פטור מלכסות ואם תאמר פשיטא דלא מהניא ביה שחיטה שכבר נטרף ויש לומר לדברי הלכות גדולות לאו טרפה היא אלא שכן הלכה למשה מסיני דאין שחיטה מועלת בסימן שמוט הנשמט חוץ למקום חיבורו בין בושט בין בקנה ואפילו עוף שהכשרו בסימן אחד אם נשמט האחד אין שחיטה מועלת בשני ואם תאמר ולמה אינו מונה בהלכות שחיטה פסק הגרגרת בסכין פגומה כמו שמונה לפירוש הקונטרס ויש לומר דהתם אין כאן שחיטה שאינו אלא חונק ולפירוש הקונטרס ניחא שאינו מונה שמוטה דהלכות גדולות דהוי טרפה ששחטה ואין צריך להזכירו ומיהו לא הוי השתא עקור לפירוש הלכות גדולות מעין שאר הלכות שחיטה שהן בגוף השחיטה ועקור אינו בגוף השחיטה אלא ששוחט סימן שנעקר וגם קצת קשה לשון נוחר ומעקר משמע שאינו אלא מעקר הסימן ואין עושה שחיטה אחרת רק שמינתו בעיקור כמו בנחירה ואינו כן שבכך לא היה מת ומה שקשה מלקמן לפירוש הקונטרס ומפרק אלו טרפות וליישב הלכות גדולות אפרש כל אחד במקומו בעזרת השם יתברך.

ספר החינוך מצוה תנא

מצות שחיטה

...מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [חולין ט' ע"א] שארבעה דברים הם שמפסידין השחיטה אם אירע אחת מהן בשחיטה, ואלו הן: שהיה, דרסה, חלדה, הגרמה.

ענין שהיה הוא כגון אחר שהתחיל לשחוט הושט וקודם שנשחט רובו פסק מלשחוט, אם שהה בהפסקה זו כשיעור שחיטה אחרת שחיטתו פסולה, פירוש כדי שחיטת העור והסימנין של בהמה אחרת כמותה, וכדי שחיטת בהמה דקה לעוף. ויש מחמירין שאין השיעור אלא כדי שחיטת רוב הסימנין בבהמה ורוב אחד בעוף. אבל השוחט בסכין רעה אפילו הוליך והביא כל היום כולו שחיטתו כשרה, זולתי אם הוליך והביא אותו אחר ששחט בבהמה רוב סימן אחד לבד, שאם באותו המיעוט הנשאר ממנו הוליך והביא סכין רעה כשיעור שהיה שחיטתו פסולה.

וענין הדרסה הוא מי שדרס הסכין בעת השחיטה כמו שחותכין הצנון, כלומר שלא הוליך והביא הסכין, בענין זה שחיטתו פסולה.

וענין חלדה הוא שקבלנו שבשעה ששוחטין צריך לעמוד הסכין מגולה, ומפני כן אמרו זכרונם לברכה [חולין ל' ע"ב] שאם הטמין הסכין תחת סימן האחד ושחט השני, או אפילו טמן אותו תחת העור ושחט הסימנין, או אפילו תחת הצמר המסובך או אפילו תחת מטלית דבוקה הרבה בצואר, השחיטה פסולה. אבל אם אינה דבוקה הרבה אינה נפסלת בכך.

וענין הגרמה הוא שקבלנו שאף על פי שהשחיטה היא מן הצואר, גבולים ידועים הם בצואר שהשחיטה כשרה בהן ולא למטה מאותו גבול ולא למעלה. וגבול מקום השחיטה בקנה הוא משיפוי כובע ולמטה עד ראש הכנפים הקטנים של ריאה, לא עד עיקרן של כנפים שמחוברים בריאה, אלא עד ראשן, ושיעור זה הוא כל מקום מן הצואר שהבהמה פושטת אותו בשעה שהיא רועה כדרכה בלא אונס. ובושט מניח למעלה כדי תפיסת יד. ולמטה שיעורו עד המקום שהושט משעיר, כלומר שעומד שם פרצות פרצות כדמות הכרס. ופירוש תפיסת היד יש אומרים שהוא כדי שלשה אצבעות, ויש אומרים כדי שיתפוס בשתי אצבעות משני צדי הצואר, וזהו שיעור רוחב אצבע. ושיעור זה הוא בבהמה וחיה, אבל בעוף הכל לפי גודלו וקטנו. ואמרו בגמרא [חולין י"ט ע"א]

שמי שהתחיל לשחוט במקום שחיטה בקנה ושחט שלישי, ואחר כך הוציא הסכין ממקום השחיטה, דהיינו למעלה משיפוי כובע, וחתך בו שלישי, ואחר כך חזר הסכין במקום השחיטה ושחט בו שלישי, שזו השחיטה פסולה, דלעולם בעינין בדין זה של הגרמה שיהא רוב מיתת הבהמה בשחיטה, ובשעת יציאת החיות ממנה דהיינו שלישי אמצעי שיהיה אז רובו בשחיטה, כל שהיא כן כשרה, בעינין אחר פסולה. וענין זה של הגרמה אינו נמצא כי אם בקנה, ולמעלה סמוך לשיפוי כובע, דאילו למטה סמוך לכנפי ריאה נקובתה שם במשהו ולא שייך בה הגרים שלישי כלל. וכן בושט בין למעלה בין למטה נקובתו במשהו ולא שייך ביה דין הגרים שלישי כלל.

כל מי שאינו בקי בארבעה דברים אלה שהן פוסלין השחיטה אינו רשאי לשחוט, ואם שחט אסור לאכול משחיטתו. ואפילו אם אחר ששחט שאלו אותו אם נזהר בהן ואמר הן, אין ממש בדבריו, דמכיון שלא ידע אותן מתחלה שמא פשע בהן ואינו זכור כלל.

ומלבד ארבעה דברים אלו שזכרנו שצריך כל שוחט לדעת חייבוהו חכמים עוד לדעת דבר חמישי ואף על פי שאינו מהלכות שחיטה, מפני שענין זה תמיד יבא בשעת שחיטה והבהמה נעשית נבלה בדבר, ואם לא ידע אותו השוחט יאכיל נבלות לכל, ולפיכך אמרו גם כן בזה שכל טבח שאינו יודע אותו אסור לאכול משחיטתו. והוא האיסור הנקרא עיקור, וענינו הוא שנעקרו הקנה והושט שניהם או אחד מהם ממקום חיבורן שהן מחוברין בלחי ובבשר שעליו ונעקרו משם לגמרי, או אפילו לא נעקרו לגמרי אלא שנלדלדלו רובם הרי זו אסורה. והוא דאפרוק אפרוקי, כלומר כשאנו אוסרין אותו כשנדלדלו רובן, כלומר שיהיה הדלדול כאן וכאן. שכל שהוא כענין זה אפילו מה שמחובר מהן אינו חיבור יפה והרי הן נחשבין כעקורים לגמרי, אבל אם נדלדל הסימן בצד אחד, כלומר שנפסק ונעקר מן הלחי במקום אחד לבד, אפילו נעקר ממנו רובו כיון שהעיקור אינו אלא במקום אחד אף על פי שהוא ברוב הסימן ולא נשאר ממנו אלא המיעוט מחובר חיבור קיים אותו מיעוט מציל וכשרה, וכל שכן שנכשיר אותו היכן שהסימן כולו מחובר אל הבשר שבלחי ואף על פי שנגמם הלחי וניטל לגמרי ממקום חיבורו בראש, חיבור הבשר עם הסימן מציל. נמצא שהעיקור האוסר הוא כשנעקרו הסימנין בהרבה מקומות הנה והנה ברובן, אבל בכל ענין במקום אחד אין איסור העיקור אוסר. ועיקור זה שאמרנו אינו עושה הבהמה טרפה, אבל כך למדנו מפי השמועה שסימנין עקורין אינם בני שחיטה, כלומר שמצות השחיטה לא היתה בסימנין שהן עקורין, ולפיכך השוחט בסימנין עקורין הרי הוא כאלו לא שחט וכאילו שמתה הבהמה מאליה שהיא נבלה. ועוף אף על פי שהכשרו בסימן אחד כמו שאמרנו, כל זמן שנעקר האחד קודם ששחט האחר אין השחיטה מתיר אותו ואסור, כך למדנו מפי השמועה. אלו החמשה הלכות שזכרתי שהן שהיה דרסה חלדה הגרמה ועיקור צריך כל אחד מישראל לידע אותם ולהיות בקי בהן קודם שישחוט, וכל שאינו בקי בהם ושחט אסור לאכול משחיטתו. ואפילו נשאל אחרי כן ואמר ברי לי ששחטתי כראוי אין שומעין לו כלל.

וגם כן צריך לדעת כל הרוצה לשחוט ענין בדיקת הסכין שהצריכו חכמים לבדוק אותו עם הצפורן ועם הבשר ובשלש רוחותיה של סכין, ואם נרגיש בו פגימה אפילו כל שהיא השחיטה אסורה. ומותר לשחוט בכל דבר שחותך יפה ואין בו פגימה כלל. ואם נמצאת הסכין פגומה אחר השחיטה, נאמר שבעור נפגמה והסימנין נשחטו בסכין פגום. וזה נאמר היכא שלא נשברו עצמות באותו סכין אחר שחיטה, כלומר שלא נגע הסכין בדבר שאפשר לו שיפגם בו, אבל אם ידענו בודאי שנגע הסכין אחר שחיטה בדבר שאפשר לו להפגם בו תליין פגימתו באותו דבר, וכל זמן שישתפק לנו אם נגע בדבר הפוגם אותו אם לא תליין בעור, זהו הנראה יפה בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא בענין זה בריש פרק קמא דחולין [י.]. ודין מה שאמרנו זכרונם לברכה [שם ג:] שכל המצוי אצל שחיטה מחזיקין אותו שהוא מומחה, ואפילו הוא בפנינו אין אנו צריכין לבדוקו דסמכין אחזקתיה, ומן המפרשים שאמרו שאם ישנו לפנינו בודקין אותו. ויתר פרטי המצוה מבוארים במסכת חולין בשני פרקים ראשונים...

הלכה ד

רמב"ם הלכות שחיטה פרק א

זביחה זו האמורה בתורה סתם צריך לפרש אותה ולידע באי זה מקום מן הבהמה שוחטין, וכמה שיעור השחיטה, ובאי זה דבר שוחטין, ומתי שוחטין, והיכן שוחטין, וכיצד שוחטין, ומה הן הדברים המפסידין את השחיטה, ומי הוא השוחט, ועל כל הדברים האלו צונו בתורה ואמר וזבחת מבקרך וגו' כאשר צויתך ואכלת בשערך וגו' שכל הדברים האלו על פה צוה בהן כשאר תורה שבעל פה שהיא הנקראת מצוה כמו שביארנו בתחלת חבור זה.